

Tää' ssvää'ld presideent vaal 2012

Täin seeidain liä norrum vuä'pstõõzz presidenttvaali pirr, kää'tt riäžžât Lää'ddjânnmest ee'jjest 2012.

Presideent tuâi

Presidentt jää'dat älggpolitiikk õõutsââ'jest halltõõzzin. Vä'lddvuä'zz tu'mmstõõgggin tuejjad presidentt, nu'tt mä'htt halltõs lij tõið ouddam alttõssân.

Parlamentt va'lljad vuei'vminister, ja presidentt nõõmat suu vergga. Mânḡa tøn vuei'vminister va'lljad jee'res halltõõzz ministrid da presidentt nõõmat si'jjid vergga.

Presidentt ra'vvai lää'jjid, koid parlamentt lij priimmâm.

Presidentt nõõmat su'vddjid da pââimõs ve'rġġoummid.

Son lij še Lää'ddjânnam sääldatviõ'ggi pâ'jjšuurmõs. Väâinast da räâuhast presidentt tu'mmai parlameent miâsttmõõžžin.

Presideent va'lljumuš

Lää'ddjânnam meerla va'lljee presideent vaalin. Presidenttvaal riäžžât kuud ee'jj kõõskin. Seâmma person vuäitt lee'd presidentten tâ'lk kuei't vuâra keäččlõõžži.

Presidenttvaal vuäitt lee'd kuei'tpooddlaž. Tõt miârkkasââvv tøn, što presideent va'lljumuužžâst vuei'tet taarbšet kue'htt jiõnstumuužž.

Jõs jiõnnmeä'rr mie'ldd kää'tt-ne võboršee'kkîn vuäžž vuõssmõs jiõnstumuužžâst pâ'jjel peä'l pukin u'vddum jiõnin, suu va'lljeet vuõ'i'ġġest presidentten. Te'l ko keâvv nu'tt, što jiõnnmeä'rr mie'ldd ij ni kii võboršee'kkîn leäkku vuäžžam pâ'jjel peä'l pukin u'vddum jiõnin, te'l riäžžât nu'bb jiõnstumuš le'be nu'bb vaal.

Nuu'bb vaalâst võboršee'kkîn liä tõk kue'htt võboršee'kk, kook liä vuäžžam vuõssmõs jiõnstumuužžâst jeä'nab jiõnid. Nuu'bb vaalâst jiõnstet, kuäbbaž täin kue'htten võboršee'kkîn va'lljeet presidentten.

Kii vuäžž jiõnsted?

Presidenttvaalâst vuäžž jiõnsted juâkksaž Lää'ddjânnam meerlaž, kää'tt lij teâuddam 18 ee'kked mââimõõžžâst 22.1.2012. Lää'ddjânnam meerla, kook jâlste älggjânnmest, see'st še lij jiõnstemvuõiggâdvuõtt jiõnsted presidenttvaalin.

Jõs ton leäk jiõnstemvuõiggâdvuõttneġ presidenttvaalin, vuäžžak pââ'štest kee'rij. Kee'rijest liä kue'htt i'lmtemkoort, koin lij tuu nõmm.

I'lmtemkoortâst låâkk, kuä'ss da mä'htt vuäitak jiõnsted. Vää'ld i'lmtemkoort mie'ldd, ko mõõnak jiõnsted. Kue'htt i'lmtemkoort kook liä puä'ttam tu'nne pââ'štest, liä tøn väâras, što presidenttvaalin vuei'te lee'd kue'htt jiõnstumuužž.

I lmmtemkoort liâ seämmanallšem, tön nää leld lij seämma, kuäbba koort âânak vuössmõs vaalin. Jõs keävv nu tt, što riâžžât nuu bbid vaalid, te l âânak tön nuu bb tu nne kuäddjam i lmmtemkoort.

Keän vuäitak jiõnsted?

Presidentten kiččlá tte mängg persoon. Si jjid kääččat presidenttvõborše kken.

Täujja poliitiikkaž paa rti pe jje vaalid võboršee kkid. Võborše kken vuäitt lee d še nõkam person, kää tt ij leäkku ni koon paa rti võboršek. Te l õõlgtet, što 20 000 meerla, koin lij jiõnstemvuõiggâdvoõtt, pe jje suu võborše kken.

Vuäitak jiõnsted vuössmõs vaalâst tâ lk õõut võboršee kk. Nuu bb vaalin vuäitak jiõnsted kuäbba-ne tõin võboršee kkin, kook liâ vuäžžam vuössmõs vaalin jäänmõsân jiõnid.

Teädaid presidenttvõboršee kkin vuäžž hã t mâka ga zeââ tin, te lvisiain le be intemee ttast. Vuäitak tobdstõõttâd sij vaalkeittsid. Juâkksast presidenttvõboršee kkest lij jiijjâz võborše knâamar. Puki võboršee kki nâamar käunnje logstõõggâst, kää tt lij jiõnstempaai kin. Presidenttvõboršee kki võboršeknâamar kuâstje še sij vaalkeittsin.

Vaalkäittmõš

Juâkksaž tu mmai jiõčč, haa lad-a jiõnsted di seämmanalla tu mmai še tön, keän son jiõnast.

Jiõnstemvuõiggâdvoõ tte kooll vaalkäittmõš. Tõt miârkkssââvv tön, što tu st ij taarbâž sârnad ni keä zz, keän ton jiõnstak.

Vaalkäittmõõžž staaneem diõtt, jiõnstumuš lij tõõzz va rrum jiõnstemsââ jest, ko st ij ni kii oolgabeällsaž vuei n, što keän ton jiõnstak.

Kuä ss vuäitak jiõnsted?

Vuäitak jiõnsted vaalin, vaalpei vven le be ouddâl vaalpei v ouddjiõnstumuužžâst.

Jiõnstumuš vaalpei vven:

Vaalpei vven lij pâ sspei vven 22.1.2012. Jõs presidenttvaalin riâžžât nu bb jiõnstumuš, tõt lij pâ sspei vven 5.2.2012.

Vaalpei vven jiõnstempäai k liâ äävai čiâss 9–20. Vuäitak jiõnsted tâ lk tön jiõnstempäai kkest, kää tt låâkk i lmmtemkoortstad.

Ouddjiõnstumuš:

Jõs jiõk vuei t le be haa led jiõnsted vä lddveârlaž vaa lpei vven, te l vuäitak jiõnsted oudbeâ lnn. Ouddjiõnstumuužž diõtt liâ riõssum ouddjiõnstempäai k da tãk päai k vuei tte lee d kã ddve rggpõõrtãst, ke rjppõõrtin da pãã štkonttrin.

I'Immtemkoort mie 'lidd vuäžžak logstōōgg dommpäai 'kest aārrai ouddjiōnstempaai 'kin. Jōs leäk hāiddam diōtt hospitaalāst le 'be stroittle 'st, te 'l vuāitak jiōnsted tā 'ben.

Ouddjiōnstumuš älgg 11.1.2012 da poott 17.1.2012.

Jōs presidenttvaalin riāžžāt nu 'bb jiōntumuš, tōn ouddjiōnstumuš älgg 25.1.2012 da poott 31.1.2012.

Jeä 'naš tāk ouddjiōnstempaai 'k liā äāvai pukin ouddjiōnstempei 'vin, leša jiā puk. Ta 'rkked äāvaiāārramāai 'j vuōžžum i 'Immtemkoortstad.

Nāai 't jiōnstak vaalpei 'vven

Vää 'ld mie 'lidd ide 'ntteett' tuōđštōōzz, tōin vuāitak tuōđšted 'kii ton leäk. Kuābbaž-ne i 'Immtemkott lij šiōgg vä 'lided mie 'lidd. Vuāitak jiōnsted tō 'st huōlkāni, hā 't ij ni leäku i 'Immtemkott mie 'lidd.

Jiōnstempāai 'kest tuu vuārdd vaalve 'rggnek. Son ta 'rkkad vuōššān ide 'ntteett' tuōđštōōzzāst tuu ide 'ntteet da oudd tu 'nne jiōnstemliipp.

Māᅇᅇa tōn jiōnstumuš ouddan tānnalla:

1. Mōōn teāuddet jiōnstemliipp jiōnstemsāija. Kee 'rjet jiōnstemli 'ppe čiōlggsānji tōn presidenttvōboršee 'kk nāāmar, keān jiōnstak. Te 'l ko jiōk muu 'št nāāmar, ta 'rkked nāāmar jiōnstemsāai seei 'nest aārrai logstōōggāst. Jeä 'l kee 'rjet jiōnstemli 'ppe ni māi 'd jee 'res, leša tā 'lk vōboršee 'kk nāāmar.
2. Pii jiōnstemliipp kōskkpāai 'kest māccad nu 'tt, što ij ni kii vuei 't vuei 'nned nāāmar. Liippāst lij miā 'rkkuum pāi 'kk, koogg tōt macceet.
3. Māācc vaalve 'rggnee 'kk ārra. Vaalve 'rggne 'k šteemplāstt maccuum jiōnstemliipp.
4. Pii maccuum jiōnstemliipp vaalčokka.

Nāai 't leäk jiōnstam da vuāitak vue 'lgged meādda ouddjiōnstempāai 'kest.

Nāai 't jiōnstak ooudbeā 'lnn

Ouddjiōnstumuūžžāst jiōnsted ālddsīn seāmamalla ko jiōnstumuš vä 'liddveārlāž jiōnstempei 'vven (kiičč paai 'kid 1 da 2 vaalpei 'v jiōnstumuūžžāst). Leša ko leäk teāuddam jiōnstemliipp jiōnstemsāi 'jest, ouddān jiōnstemliippin tānnalla.

3. Māācc vaalve 'rggnee 'kk ārra. Vaalve 'rggne 'k šteemplāstt maccuum jiōnstemliipp da oudd tu 'nne ru 'čkkes vaalkonfeārt. Pii jiōnstemliipp konfeā 'rtte da li 'jmme konfeārt kidd. Ta 'rkked, što konfeārtt lij puārast kidd.
4. Māᅇᅇa tōn vaalve 'rggne 'k rāukk tuu vuāllakee 'rjet blaanj. Vuāllakee 'rjtumuūžžīn āāsktak, što leäk teāuddam jiōčč jiōnstemliipp da vaalkāittmōōžž seeiltee 'l piijjām šteemplō 'sttum liipp konfeārtta da li 'jmmjam tōn kidd.

5. Looppâst vaalve'rggnee'kk peejj kidd vaalkonfeârt da vuâllaķee'rtum blaank vi'skķes vuõltteemkonfeârtte da vuõlttad tõn vâ'lddvaal-lu'vddkâdda.

Nâäi't leäk jiõnstam da åå'n vuäitak vue'lgged jiõnstempäai'ķest meädda.

Ķeä'st vuäžžak vie'kk?

Vaalve'rggnee'kk vuä'pste da mätt'te tuu pukin vue'jjin. Jõs leäk pannaainâs, raauk see'st ä'sstobddâmvie'kk. veä'kkvuõd.

Vaalpei'vven jiõnstempäai'ķest lij vaalveä'kkteei. Jõs jiõk jiõčč pââst tiuddeet jiõnstemliipp, vuäitak raukkâd vaalveä'kkteei veä'kķen jiõnstemsâjja.

Vaalveä'kktee'jen vuäitt lee'd kii-ne nâkam person, koon leäk jiõčč va'lljääm, hâ't mâka kii-ne ruätt.

Vaalveä'kkteei ij vuäžž sârnnad ni ķeäzz, ķeän jiõnstak.

Dommiõnstumuš

Jõs leäk vääive'ld lammšõõvvâm le'be ku'ķesäiggsaž puõcci, te'l vuäitak jiõnsted oudbeä'lnn dââma.

Vaalve'rggnee'ķ puätt te'l domoi.

Te'l ko hää'lääk jiõnsted dââma, sââit le'be vuõlttâd tiuddum blaank jiijjad kââ'dd vâ'lddvaal-lu'vddkâdda.

Lu'vddkââ'dd te'l fon-nâamar kaaunak i'lmtemkoortstad.

I'lmmtõõttmõš dommiõnstumužžâst âlgg tuejjeed 10.1.2012 čiâss 16 mõõnee'st.

Jõs riâžžât nu'bb vaal, i'lmmtõõttmõš dommiõnstumu'šše âlgg tuejjeed 24.1.2012 čiâss 16 mõõnee'st.

Jõs leäk i'lmmtõõttâm dommiõnstumu'šše vuõssmõs vaalin, te'l ij taarbâž tuejjeed ođđ i'lmmtõõzz.

Jõs tu'st lij ruâdihoi'ddjeei, da son hää'lad jiõnsted dommiõnstem õhttvuõdâst, te'l â'lgge u'vdded še suu teâd vâ'lddvaal-lu'vddkâdda

Hospitaalin da stroittli'n vuäitt jiõnsted oudbeä'lnn.

Lââ'ss teâdaid:

Vuõiggâdvuõttministeria www.vaalit.fi